DE BALNEIS INFANTVM DISSERTATIO

ADNEXA

BVPRESTIS

DESCRIPTIONE

CVM TABVLA AENEA.

QVAM

RECTORE VNIVERSITATIS MAGNIFICENTISSIMO

SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO

DOMINO

IO. CAROLO LVDOVICO

COMITE PALATINO RHENI,

VTRIVSQVE BAVARIAE DVCE rel. rel.

PRAESIDE

VIRO EXCELLENTISSIMO ATQVE EXPERIENTISSIMO

GEORGIO FRIDERICO SIGWART

PHILOSOPHIAE ET MEDICINAE DOCTORE, CHIRVRGIAE ET ANATOMIAE PROFESSORE PVBLICO ORDINARIO, MEDICO AVLICO WIRTEMBERGICO, FACVLTATIS MEDICAE SENIORE, EIVSDEMQVE DECANO SPECTATISSIMO

PRAECEPTORE SVO PIE DEVENERANDO

PRO

DOCTORIS MEDICINAE GRADV

PVBLICE VENTILABIT

AVCTOR

IOANNES HOTZ,

TIGVRO - HELVETVS

DIE XXVIII. IAN. MDCCLVIII.

TVBINGAE, LITTERIS ERHARDIANIS.

§. I.

Inſtituti Ratio.

a eſt hominis imbecillitas, ea fragilitas, ut ne tum quidem, quum in utero adhuc incluſus materno deliteſcit, à morborum inſultibus immunitatem ſibi queat polliceri. Non mitiorem experitur ſortem, quando ex iſto tandem carcere emiſſus, in hunc terrarum orbem devolvitur. Novum heic planè, & à priori longè diverſiſſimum, idque non ſenſim, ſed repente, init vivendi modum. Aquis antea immerſus, aëris nunc flumine circumdatur. Quanta mutatio! Novæ, eædemque numero pæne majo-

res undique adfluunt morborum caussæ: intrant, investiunt laxius corpusculum innumera malorum seminaria. Haud malè igitur profecto suam ii collocare censendi sunt operam, qui de remediis morborum, in ætate infantili ultro evolvendorum, radices tam prophylacticè, quam therapeuticè præscindentibus, data, quod ajunt, opera solliciti sunt. Varii autem generis esse hæc remedia, & à variis varia commendari, vel ei, qui a limine dumtaxat medicam salutavit artem, ignotum esse nequit. Reddenda igitur est à nobis ratio, cur in edendo Specimine hoc academico, posthabitis cœteris, *Balnea* præcisè nostra consideratione digna judicaverimus. Externis, quæ vocantur, remediis maximum apud veteres pretium statutum, præsentissimaque salutis præsidia in iis quæsita fuisse, *a*) nemo ignorare potest, nisi qui ignorat litterarum beneficio ad nos transmissa monumenta omnia. At mutata sunt tempora, hodieque, quæ communis eaque justissima peritissimorum in arte nostra virorum est querela, illorum vel nulla, vel exigua certe habetur ratio, supinusque, ut limissimo utamur vocabulo, ubique locorum dominatur neglectus. Scilicet is est hujus, quod vivimus, sæculi genius, ut plerique, vetera, & antiqua omnia alto despicientes supercilio, nihil, nisi quod novitatis habet speciem mirentur, summisque extollant laudibus, parum de cœtero, quo id jure

a) Fusius de horum utilitate commentatus est, cel. HUNDERTMARK, *Præceptor noster* piè devenerandus in egregiâ Dissertatione *de singulari usu frictionis & unctionis in Curatione morborum, Lipsiæ* 1740. edita.

jure, quaque injuria fiat, ſolliciti. Triſte hoc fatum præter cœtera quoque experta fuerunt *Balnea.* Quæ verò quum externa inter remedia, ea maxime, quæ ad præcavendos curandosque infantum morbos faciunt, haud poſtremum ſuo ſibi jure vindicent locum: æquis omnino oculis adſpici nequit, ea hodie vulgo tam incuriosè, tamque neglectim haberi, ut verendum ſit, ne obſoletorum remediorum in hisce noſtris regionibus tandem evadant obſoletiſſima. Priſtinam itaque eorum ut quodam, ſi fieri poſſit, modo inſtauremus dignitatem, id negotii eſt, quod qualicunque hac ſcriptione datum nobis eſſe credidimus: ubi quidem impenſe nobis gratulabimur, ſi, conatum hunc noſtrum æquis juſtisque rerum arbitris non omnino diſplicuiſſe, intellexerimus.

§. II.

Cutis hiſtoria, anatome, nexus cum partibus internis.

Balnea ex remediorum externorum numero eſſe diximus. Externum remedium vocatur illud, quod alio, quam deglutitionis modo, corpori vivo adplicatur: ubi potiſſimum occurrunt ea, quæ integumentis communibus, ſive generali illi involucro, corporis noſtri limites circumſcribenti, adplicantur. Haud alienum igitur erit, de organi hujus hiſtoria, compage nexuque cum partibus internis nonnulla præmittere, ac reliquo ſermoni quaſi præ-

 munire;

munire; ut eo dilucidius postmodum intelligantur modus agendi & effectus, quibus conspicua esse *balnea*, sumus demonstraturi. *Cutis* est contextus telæ cellulosæ densior, magis compactus, intricatissimis mirificeque sibi invicem intertextis constans fibrillis; perreptant eam arteriæ plurimæ, venæ copiosæ, nervi uberrimi. Interior cutis superficies cellulosa, laxiori sensim facta fabrica, adhæret subjectis partibus, nominatim musculis, plerisque in locis adipe plena, ideoque quibusdam sub *membranæ adiposæ* peculiari nomine venit. *b*) Exteriori corporis superficiei circumponitur *Epidermis* sive *Cuticula*, in quam nerveæ, quas MALPIGHIUS vocat, papillæ, oscula arteriosa exhalantia, & venosa inhalantia seu resorbentia ex cute transeunt. Epidermis hæc densior est, callosa quasi, valdè compacta, macerationi diutissimè resistens, squamosa, neque vasculis, neque nervis conspicua. Determinat oscula vasorum angustata, & quasi callosa facta, in superficie totius corporis innumera, quæ *pororum* cutaneorum nomine veniunt. *c*) Interiori Epidermidis superficiei adnectitur, cutique contiguum est *corpus*, sic dictum, *mucosum*, sive fabrica quædam mollis, pulposa, vasis destituta, vix organici aliquid exhibens, sed muco concreto potius ex Illustris HALLERI *d*) sententia, analoga, foraminulis, dicta supra

b) BOERHAAVE §. 416 -- 425.

c) Horum adeo stupendus est numerus, ut LEEUWENHOEK adserat 125000. tegere arenulæ granum.

d) Vid. ejus prim. lin. Physiolog. §. CCCCXXVII.

pra vaſa transmittentibus, & alveolis, papillas recipientibus, ubique ſcatens: hanc ob cauſſam *corpus reticulare* MALPIGHII, ab Inventore; *ſubcuticulare* RUYSCHIO audit. Ad Cutis hiſtoriam referendæ porro ſunt *glandulæ ſebaceæ*, ſeu *folliculoſæ* cuti ſubjacentes, ductu excretorio præditæ, qui cutem perforat, & epidermidi oleoſum, aliis in locis magis unguinoſum, adfundit ſmegma, illamque illinit: copioſiores ſunt hæ glandulæ iis in partibus, quæ aëri libero magis expoſitæ ſunt, ut in facie, vel quæ majorem patiuntur frictionem, ut in inguine, ſub alis, circa pudenda, & oris labia, & quæ ſunt hujus generis alia. Sunt, qui habitum hunc folliculoſum in tota corporis peripheria inveniri contendunt, licet anatome hoc non demonſtret, ex analogiâ tantum, & ſordibus, ex omni cute prorepentibus, id colligentes, quas verò per proprios ſuos poros ex ipſa pinguedine exſudare, probabilius eſſe videtur. Superſunt adhuc in recenſenda cutis hiſtoriâ, quatenus ea ad noſtrum ſpectat propoſitum, *pili*, qui per omnem fere cutem, ſola nempe vola, & planta exceptis, diſſeminantur, quorum in transpiratione adjuvanda inſignem eſſe uſum, omni caret dubio. Exhalare apices, & fortaſſis integrum canalem, declarant eorum fabrica, *e*) morbus qui plica polonica dicitur, ſtriæ luminoſæ, ex omni ſuperficie, ſi in obſcuro loco fricantur animalia, nomi-

e) Cel. POZZIUS in Seta porcina detexit valde exigua foraminula, per quæ exſudat medulla.

nominatim Feles, exeuntes, cet. *f*) Evincunt hæc hactenus adducta, fabricæque ſimplicitas, ea cutis officia, quæ nos maxime urgemus, *exhalationem* nempe & *reſorptionem humorum. Exhalatio* extra omnem controverſiæ aleam poſita eſt. Demonſtrat eam quotidiana experientia, qua animalia, aëri frigido expoſita, exhalare videmus, humoribus per frigus in vapores coactis. Tacemus inſtitutum ab immortali BOERHAAVE experimentum, ubi brachium, vaſi vitreo immiſſum intra horæ quadrantem ita exhalavit, ut liquidum ſtillatim decideret. Præterimus cel. RVYSCHII obſervationem in muliere, cui catamenia per cutem exſudabant; innumera alia, inprimis laborioſa à SANTORIO, qui primo heic loco debebat nominari, inſtituta circa hanc rem experimenta. Non æquè in aprico eſt *reſorptio* ſive *inhalatio* humorum tametſi jam olim HIPPOCRATES rei veritatem agnoverit: „Totum corpus ſani hominis foris introrſum perſpirabile eſſe; & alio loco: „alimenta ab externa ſuperficie, ad interna pervenire„ adſerens. Nec latuiſſe dicitur hæc corporis adfectio PARACELSVM, qui homines per complures dies nutriverit, ſolis admotis ad nudum corpus liquidis embammatibus. *g*)

Cathar-

f) Conf. Comment. Societ. Scient. Gœtting. Tom. II. pag. 368. LAVRENT. VVITHOFII anatome pili humani, & cel. KNIPHOFII Diſſertatio de pilorum uſu.

g) Iis tamen, qui hoc, cum cœteris infra adductis Italorum experimentis ſuſpecta habent, haud magnopere refragamur. Sed quid inde? Reliqua quæ adducimus, firmo ſtant talo, omnique omnino exceptione majora

Catharticorum, externè abdomini adplicatorum, virtus, urinæ à therebintina manibus tractata odor, ebrietas à nicotiana, extus admota, oriunda, Cantharidum tristissimi sæpe in vias urinæ, & universum sanguinis systema effectus, rem hanc ita ad liquidum perducunt, ut, quo jure ea negari, vel in dubium vocari possit, ego planè non videam. Iis, qui transitum horum omnium per inorganicos, quos vocant, Cutis poros statuunt, contrariæ sunt frequentissimæ illæ observationes, in quibus mercurius, frictionis ope intrusus, in dentium radicibus, intimisque ossium medullis fuit repertus: quo ipso luculenter, opinor, probatur, mercurium per venas ad cor & arterias ductum fuisse. Italorum denique, si quidem vera sunt, experimenta, circa electricitatem instituta, quibus v. g. alvum duxerunt electrisatis, postquam cathartica cylindro, ad eliciendam electricitatem præparato, immiserunt, rei veritatem ulterius illustrant, & ad summum certitudinis evehunt gradum.

§. III.

De balneis generatim.

Præmissis hisce, ad principale nunc progredimur commentationis nostræ objectum, hoc est, ad *balnea*. Horum, uti jam §. I. innuimus, usus apud veteres vigebat fre-

ra sunt. Jure igitur usurpare possumus illa *Hecubæ* verba apud MARONEM

Non tali auxilio, nec defensoribus istis
Tempus eget.

frequentissimus. Arabes, Græci, Romani, Germani ea adhibebant ad conservandam sanitatem, ad removendos morbos. PLINIVS *h*) frigida præcipuè robur solidorum augeri, & diapnoën servari adserit. Idem *i*) balnea ad longam vitam facere contendit, vereque contendit, quum ariditati solidorum, unde inter alia mors naturalis existit, optime medeantur, seniumque, & mortem hoc pacto remorentur. GALENVS *k*) balnea moderatè calida eo potissimum nomine commendat, quod madorem solidis immittant, plenitudinem discutiant, tensas partes molliant, excrementa, si qua intus cuti adhærescant, eliciant, & febribus exsiccantibus, quæ inprimis immodicam sitim excitant, conducant. Idem *l*) nihil esse adfirmat, quod acri occupatos æstu præsentius refrigeret, aut magna adfectos frigiditate promtius calefaciat balneo aquæ dulcis, moderate calido. CELSVS *m*) duplicem laudat balneorum usum, dum modo discussis febribus, initium valetudini faciant, modo febrim ipsam tollant. „In febribus, „quæ certum circuitum habent, duo, inquit, balnei sunt „tempora; alterum ante horrorem, alterum febre finita. » ubi, quibus in morbis porro proficua sint balnea, adjicit. ORIBASIVS *n*) balnei frigidi vim ad conciliandum somnum

h) Hist. nat. L. XXV. Cap. VII.
i) L. XVIII. Cap. IIII.
k) Libr. III. de tuenda sanitate.
l) L. V. de usu partium.
m) L. II. C. XVII.
n) L. IX. Collect. Cap. VII.

num maximam eſſe deprehendit. Inter omnes balneorum uſu exceſſerunt Romani, quibus voluptati erant, ita, ut eorum deliciæ nullo in opere luxurioſius ſpectabantur, quam in magnificis balneorum fabricis. *o*) Nec hodie in Galliâ potiſſimum ſuis penitus deſtituuntur præconibus balnea. Evolvi nuper Quæſtionum medicarum, in Scholis Facultatis medicæ Pariſienſis agitatarum ſeriem chronologicam, à Cl. BARON 1752. editam, ibique, in quam plurimis, atrociſſimis etiam, morbis uſum eorum fuiſſe commendatum inveni; v. g. in Elephantiaſi à PH. HARDOVIN de S. Jacques. *p*) In febribus à CLAVD. CHARLES, *q*) IOH. MAVRIN, *r*) PH. MATHON *s*) & CAR. MARTEAV. *t*) In ileo à FRID. DE FRANÇOIS. *u*) In furore uterino à GVID. PATIN. *x*) In lue venerea à NIC. MATHIEV. *y*) In volvulo à FAB. PERREAV. *z*) In rheumatismo ab IOH. FR. LEAVLTE. *a*) In ſyphilide à PAVL. MATLOT. *b*) In variolis denique, à IAC. RENAVT

o) Conf. quæ VITRVVIVS habet de Architectura L. V. Cap. X.
p) Qu. an elephanticis balneum? adf. 1600. fol.
q) Qu. an febri balneum? adf. 1616. fol.
r) Qu. an febri balneum? adf. 1660. fol.
s) Qu. an intermittenti tertianæ contumaci balneum? adf. 1667. 4.
t) Qu. an febri hecticæ balneum? adf. 1698. 4.
u) Qu. an ileo balneum? adf. 1625. fol.
x) Qu. an μητρομανίᾳ balneum? 1627. fol.
y) Qu. an in Curatione luis venereæ balneum? adf. 1639. fol.
z) An volvulo balneum? adf. 1659. fol.
a) An rheumatismo balneum? adf. 1726. 4.
b) An in curanda Syphilide balneum ptyalismo præferendum? adf. 1668. 4.

NAVT *c*) & IOH. CLAVD. MVNIER. *d*) Plures, qui ſuis balnea extulerunt laudibus, eximiamque eorum adſtruxerunt utilitatem, authores noſſe, cui volupe eſt, adeat Bibliothecarum medicarum compilatores, qui vel adpetentiſſimi hominis deſiderium poterunt ſedare. Nos ad alia pergimus, ſubjungentes pauca de iis, quæ balneorum uſum in univerſum tangunt. Conſtat nempe de omnibus ac ſingulis, quod ſtatim inſignem corpori adferant mutationem, ex ſola quoque aquæ ſpecifica gravitate, aëris gravitatem octingentis vicibus ſuperante. Superficies Corporis magnam inde compreſſionem ſuſtinet, ſanguis à peripheria verſus interiora urgetur, vaſa verò reſiſtentia in ſanguinem novo agunt impetu, hinc progreſſus ſanguinis in univerſum augetur, vaſa obſtructa aperiuntur, diureſis movetur, cutis à ſordibus liberatur, humores diluuntur, reſolvuntur *e*) transpiratio promovetur, & ſudor provocatur.

§. IV.

c) Qu. an variolis, à fuſo largiter ſanguine, ægre minusve erumpentibus balneum? adf. 1670. 4.

d) Qu. an variolis balneum? adf. 1745. 4.

e) Reſorberi humida, corpus ambientia, per venarum cutanearum oſcula §. præc. demonſtravimus: idem in balneis fieri obſervavit KAAVW, quum corpora in iisdem conſtituta ſæpe ſubito turgeant: eadem eſt ſententia Cl. de GORTER de perſpiratione inſenſibili pag. 41. KAAVWIVS porro animadvertit cadavera, in aquis natantia intumeſcere rel. Qui plurima de his reſcire cupit, adeat BOYLEI Tantamen porologicum, Lond. 1684. editum. Urina in balneo copioſior excernitur, quametſi inſignis per ſudorem humorum quantitas in auras abeat. In plantis res eſt manifeſtiſſima.

§. IV.

Balneorum Differentiæ.

Balnea ſunt vel ſicca, laconica dicta, vel humida, ad quæ referuntur quoque vaporoſa: frigida, vel calida; ſimplicia, vel compoſita; porro vel naturalia, vel artificialia; vinoſa; aquoſa; ea, quæ herbarum, & radicum decocta excipiunt; quæ ſcoriis metallorum imprægnantur; quæ ex aqua fluviatili, cum furfuribus decocta, & lacte temperata, componuntur; alia: quod ſi conſpiciamus modum adplicandi balnea, variæ itidem emergunt eorum differentiæ. Sic balneum ſtricto ſenſu dicitur, ubi omne fere corpus; ſemicupium autem, ubi non niſi dimidia pars illius à balneo excipitur. Dantur præter hæc etiam balnea particularia, verbi cauſſa, pediluvia, maniluvia, capitiluvia, nec non lotiones, ſpongiarum, atque pannorum madefactorum ope inſtitutæ, quas balneis adnumerare eo minus dubitamus, quo certius eſt, quoque exploratius, eosdem, quos balnea ſpondent, ab iis exſpectandos eſſe effectus. Poſitis his per ſe jam patet, non eamdem omnium balneorum eſſe virtutem, ſed varia varie etiam operari: ſingulorum igitur nunc effectus ſingulatim erimus conſideraturi.

§. V.

Balnea calida.

Balnea calida ſunt vel ſicca, ſeu laconica, vel humida: illa fortius humidis operantur, ſudores eliciunt uberrimos,

corpusque magis exſiccant; humores, etiam ſpiſſiores ſanguineos, ad vaſa cutanea adliciunt; id quod vel hinc obſcurum eſſe nequit, quod, qui in iis ſudori nimis indulgent, ſæpius eryſipelate corripiantur. Hæc, humida nempe balnea, ſimulque tepida aquæ dulcis valdè humectant corpus; cutem ſcabram corrigunt; ad tollendam ſiccitatem, & acrimoniam conducunt; molliendo, laxando cutem tenſiones leniunt; poros aperiunt; humores ab interioribus ad cutis peripheriam propellunt; ſanguinem calefaciunt, rarefaciunt, unde vaſa extenduntur; circulationem humorum augent, & æquabilem reddunt; pulſum plenum, durum efficiunt; obſtructiones recens natas reſolvunt; febris aliquam ſpeciem procreant; ſpaſticas ſtricturas eodem modo tollunt; ad blandum ſomnum invitant, ipſum denique ſoporem inducunt. Sic vini, & opii vires imitantur; medicamenti cardiaci ſecurioris vices gerunt. *f*)

§. VI.

Balnea frigida.

Sub frigore conſtringuntur, atque conſtipantur corpora; frigida igitur balnea contrahunt, roborantque laxiores fibras; humores primum ab externis magis ad interiora, nominatim ad canalem inteſtinorum repellunt, atque ita, laxando

f) Conf. quæ plurimis confirmata obſervationibus hac de re leguntur in den Edinburgiſchen Verſuchen und Bemerkungen, Vol. V. pag. 1132.

laxando eundem, & humectando, pertinacissimas sæpe, omniaque alia remedia respuentes tollunt obstructiones. *g*) Anodyna sunt, uti vesicatoria, & scarifationes, dum non ipsam quidem doloris caussam tollunt, sed, novam, vividam, & ingratam nervis cutaneis inducendo sensationem, priori illi aliquid detrahunt, eamque mitigant. Sudores præterea colliquativos in febribus acutis felicissimo sæpe sistunt eventu; diuresin promovent; colicas flatulentas curant; hæmorrhagias cohibent; rel. sed hæc omnia cœteris paribus, justa, certaque sub indicatione adhibitis.

§. VII.

Balnea composita.

Balnea composita vel sunt naturalia, vel artificialia; naturalia Thermarum nomine veniunt, proque partium, quas secum vehunt, vel metallicarum, vel salinarum, vel sulphurearum diversitate, diversis agunt modis: artificialia sunt v.g. vinosa; item ea, quæ ex metallorum ferri inprimis, parantur scoriis: exserunt hæc suam virtutem roborando, leniterque adstringendo. Quæ ex veneris scoriis conficiuntur lenissimam insuper præstant vim septicam; commendantur hinc in morbis cutaneis, scabie, achoribus, cet. Balnea artificialia ea, quæ vires suas ab herbis, &

g) Duo hujus rei exempla illustria legere licet loc. cit. p. 1165 -- 1177.

& radicibus acceperunt mutuas, pro ingredientium virtute, roborando, molliendo, abstergendo, operantur.

§. VIII.

Cautelæ quædam, circa balneorum usum adhibendæ.

Expositis balneorum differentiis potissimis, dabimus jam cautelas aliquas, in illorum usu observandas; antea, quam adhibetur balneum, instituenda est ventriculi, & intestinorum evacuatio, ne, agitata ab eo, humorum saburra per corpus distribuatur. Adhibenda est hæc cautela potissimum in infantibus recens natis, quorum intestina meconium *b*) onerat, & quibus purgans medicamentum a natura datum est, omnibus, quæ arte parari solent, maximopere præferendum; lac puta primum, quod statim à partu in matris mamma conficitur, tum temporis fluidum serosum ac tenue potius, quam lac ipsum, dicendum, quod duplicem maxime præstat usum; abstergendo nimirum impuritates, in primis viis collectas, nec ventriculo tamen ejusque

b) Cl. BROUZET *dans son Essai sur l'education medicinale des enfans & sur leurs maladies, Paris.* 1754. Vol. I. pag. 88. meconium pro critica habet evacuatione, qua febris inflammatoria erysipelacea terminatur, quam omnes infantes ex calido, humidoque utero in aërem multo leviorem multoque sicciorem nunc translati, experiantur; ideoque magno hanc evacuationem commendat opere, &, nisi sua fluat sponte, suppositorii ope, promovendam esse suadet.

ejusque nervis vel tantillam facessendo molestiam. *i*) Pro balneo ipso eligenda est aqua pura, levis, subtilis, fontana, vel fluviatilis, facile incalescens, olera, herbas, legumina promte recludens, utpote quod aquæ penetrabilitatem indicat. Ratio quoque habenda est temporis, quod matutinum, vel à pastu distantissimum, intestinis à fœcibus magis liberatis, adcommodatissimum est. Infantes ante lactationem, & e somno expergefacti optime lavantur, & quidem, ut AVICENNA præcipit, conveniens est, ut infans bis de die vel ter, ordinariè tamen non diutius lavetur, nisi quoad corpus ipsius calefiat. Expedit, non repente immittere totum corpus, sed sensim, primo pedes, deinde femora, postea abdomen, usque ad cordis scrobiculum, donec ipsum tandem mentum attingat unda. Durante balneo, servandus est æqualis aquæ calor, qui cum naturali corporis calore idem, maxime quoque convenit; & ab omni frigore sollicite cavendum, ne halans & aperta cutis contrahatur, humorum excretio cohibeatur, & febris ad interiora

i) Vojés Mons. BERMINGHAM *Manière de bien nourir & soigner les enfans nouveaux-nés. Paris.* 1750. qui vehementissime ubique invehitur in matrum duritiem, tenellis fœtibus adeo salubrem, ex propriis mammis stillantem victum, denegantium. „Quelle obligation; inquit inter „alia; une mére veut elle, que ses enfans lui aient, pour les avoir „conçus, & mis au monde? elle a fait l'un pour son plaisir, elle a „fait l'autre par necessité, mais, qu'elle les eut allaités, ce seroit un „bienfait de son choix, dont ils pourroient, & devroient lui tenir „compte.„

riora versa, inde oriatur. Post balneum mollibus pannis desiccetur, extergatur, & fricetur corpus, stragulis nunc subjiciendum, ut lenis transpiratio adhuc aliquamdiu succedat, quæ ipsa jusculo, infuso, decoctove convenienti adjuvetur. Multas adhuc, easque utiles circa infantum balnea cautelas addit OMNIBONVS FERRARIVS. k) „Pe„ctus, inquit, infantis, non tangendo ventrem, manu „sinistra nutricis sustinendum est, in concha satis magna, „aqua plena, & manu dextra, vel alienis manibus postea „leniter abluatur, ita ut omnes sordes, quæ in collo „sunt, & concava loca, sicuti sunt axillæ, & inguina, „diligenter extergantur.„

§. VIIII.

Balneorum necessitas apud infantes in genere.

Specialius nunc agendum est de balneis infantum. l) Homo, embryo adhuc, immersus est balneo naturali, liquori puta amnii, a membrana, proxime ipsum ambiente, &

k) *De arte medica Infantum, Brixiæ* 1577. L. II. Cap. VII.

l) Cl. BROVZET. quem supra jam laudavimus l. c. p. 128. crebram infantum abluitionem nobiscum commendat, at aliam, neque adeo cognitam methodum sequitur. Linctus scilicet canum, id edoctorum, balneis substituit, eosque his & salubriores, & commodiores esse contendit.

& continente, ita dicto. Hujus, uti varii ſunt uſus, *m)* ita poſtremo haud ſane ponendus eſt loco is, quo fibræ ſervat flexilitatem, & ita incrementum embryonis adjuvat, promovetque. Agit ergo liquor ille, uti balneum molliens, ex ſua mucoſitate in corpus tenellum, & videtur ita natura ipſa fœtuum recens natorum nobis ſuadere balnea, quum laxiori eorum corpuſculo, libero nunc aëris acceſſui expoſito ſiccitas & rigiditas fibrarum, infenſiſſimæ incrementi hoſtes, minentur. Omne enim animal ab ipſo ſtatim ortu ſiccius efficitur, teſte GALENO. *n)* Nunquam igitur magis, quam ſub infantiæ progreſſu, fibræ ſervanda eſt flexilitas, quippe quo ætatis ſtadio velox incrementum, multoque, quam in reliquis, expeditius requiritur. Hunc autem uſum à balneis tutiſſime poſſe expectari, ſupra §. III. V. docuimus. Ex alia porro parte balneorum in ætate infantili adhibendorum utilitas, ac neceſſitas elucet. Conſtat inter omnes, quantum cum ad tuendam proſperam valetudinem, tum ad debellandos morbos quam plurimos, faciat quolibet in corpore motus, & exercitatio. Tantum ſane AVICENNA, &, qui hujus verba repetit IOH. CLAVD. ADRIAN. HELVETIVS *o)* medicinæ huic ſtatuunt pretium,

m) Conf. B. D. D. MAVCHART Diſſ. *de indole, varioque uſu liquoris amnii, Tubingæ* 1748. edita.

n) De tuenda ſanitate, L. I.

o) Qu. med. Eſtne motus præcipua ſani corporis medicina? Pariſiis d. 21. Febr. 1741. propugnata §. V. ſub finem.

tium, ut adſerere non dubitent, " ſi homines opportuno ,, tempore exercitio ac labore utantur, futurum eſſe, ut ,, omnibus medicis carere poſſint, & medicamentis,, Neque vero, quod adeo ſit nimium, videntur dixiſſe. Motu enim & exercitio rite inſtitutis fibræ laxiores incitatæ, & motæ, roborantur, eorumque validiore motu, humorum quoque vegetior fit circulus, rite perficitur ſecretio, excretio, & bonæ notæ nutritio. *p*) Jam verò, quum tenerrima infantum corpuſcula minus moveri, atque exerceri poſſint, alia illis ratione ſubveniri oportet. Subſtituitur ſcilicet frictio blandior, eumdem præſtitura effectum, quippe quæ cutis poros patulos reddit atque apertos, ſanguinem ad cutis ſuperficiem adlicit, ei per minima vaſcula viam liberiorem conciliat, humores reſolvit, & ad evacuationem aptat, cutim denique firmam efficit, denſamque, & quæ ſunt reliqua §. III. Sicca autem alia frictio cum ſit, alia humida, illaque ab infantibus ob ſummam cutis teneritatem impune ſuſtineri vix poſſit; hanc adhibendam, adeoque in balneo eam inſtituendam eſſe nemo non videt. Accedit enarratis his aliud, idque duplex, à balneis exſpectandum, in tuenda infantum ſanitate præſidium. Obſervamus nempe infantes in ipſo balneo conſtitutos, frequentiores edere vagitus, eidemque exemtos abſterſoſque altioris, ac facilioris frui ſomni beneficio. Prius illud eamdem iis dubio procul adfert

p) Conf. Qu. med. Cl. NICOL. ANDRY, an præcipua valetudinis tutela exercitatio? Paris. 1751.

adfert utilitatem, quam adultioribus illa, toties, tot tantis elogiis a veteribus commendata, vocis exercitatio, cujus tantam in exercendo corpore eſſe præſtantiam ait, quem modo diximus Cl. ANDRY, *q)* ut id fortaſſe cauſſæ ſit, cur feminæ non tanto alias exercitio indigeant, quanto indigent viri, quoniam ſcilicet ſint illæ natura loquaciores. Quâ in re, addit, providam naturam mirere. Salubrem certe eſſe, multumque ad bonam valetudinem prodeſſe hanc exercitationem, omni caret dubio. Cauſſam hanc eſſe adfirmat Cl. ANDRY, *r)* cur monachi concluſi, & clauſtrales virgines, quamvis non multo uti videantur exercitio, vitam tamen ſalubrem ducant, diu ſcilicet, noctuque vocem exercentes in canendis Deo precibus, & hoc exercitio corporis motum penſantes. Vocis ſane ac loquelæ frequentiore uſu pulmones expanduntur, ſanguinem citius, faciliusque trajiciunt, ſeptum transverſum frequentius ac fortius in ſubjectum ventriculum premunt, ut ita contentorum in illo egregiè juvetur coctio, digeſtio, atque expulſio, quibus infantes eo magis videntur indigere, quo laxior eſt adhuc in eis fibra motrix, quoque debiliora, compoſita inde, ſunt viſcera. Non eſt igitur, cur abſurditatis accuſemus Indorum morem, qui, referente laudato ANDRY, *s)* quoniam eorum infantes numquam fere lacrimantur, & plorant, urticis quandoque tenella corpora pungunt, ut clamitent, ejulent, vociferentur: cujus inſtituti cauſam cui-

q) l. c. §. V. *r)* l. c. *s)* l. c.

cuilibet ſciſcitanti non aliam produnt, quam natorum ſuorum valetudinem & longævitatem procurandam. Æque ſalubris etiam eſt infantibus ſomnus, diutius protractus, licet in adultæ ætatis hominibus perniciosus is plerumque eſſe, & ſanitati officere animadvertatur. Hæc ſufficiant de balneorum apud infantes utilitate ac neceſſitate, generatim ſpectata.

§. X.

Materia ad balneum pro infantibus optima.

Varias ſupra §. IV—VII adlegavimus balneorum ſpecies. Quæritur itaque, quænam balnea pro infantibus ſint optima. Frigida noſtris exſularunt temporibus, ſi gentium, ſeptemtrionem verſus habitantium, ritus eximios feceris, ubi partem aliquam cultus religioſi conſtituunt. *t*) Veteres germani fœtus recens natos olim in rheno demerſerunt, idque experimenti cauſſa feciſſe dicuntur, quo reſciſcerent, num genuini eſſent parentum liberi, nec ne? Hinc CLAVDIANVS *u*) de iis:

"naſcentes explorat gurgite rhenus,,

Alio fine tenellos frigidæ olim immergebant antiqui Italiæ populi,

t) S. die heutige Hiſtorie aller Nationen in Europa, aus dem engliſchen des Herrn Capitain Salmon überſezt von Reichard. Altona und Leipzig. 1752. p. 60. & 728.

u) In RVFFINVM ℣. 113. Ita Pſylli recens natos offerebant ſerpentibus, ut

populi, obfirmandi ſcilicet Corporis Cauſſa. Hinc apud VIRGILIVM *x*) REMVLVS.

Durum a ſtirpe genus, natos ad flumina primum
Deferimus, ſævoque gelu duramus, & undis.

Placet nobis Epicriſis, quam de hoc, aqua frigida infantes lavandi more dedit Cl. ANDRY. *y*) "Les anciens ger„mains, inquit, plongeoient dans le rhein leurs enfans, „encore tout chauds, au ſortir du ventre de la mére, de „méme, qu'on plonge le fer chaud dans l'eau froide, pour „le rendre plus dûr. Il faut, que les enfans, qui ont pû „ſouffrir une telle epreuve, ſans perir, euſſent eté formés, „dans les entrailles du mont Caucaſe." Veteres græci vino lavabant infantes, ut temperaturam eorum obfirmarent, ſalibus utebantur ad eluendam corporum ſorditiem, lotium puerile, ut liquorem ſalſum abſtergentem, adhibebant, ſalem tritum, pulverem gallarum, & myrti adſpergebant, ſi juſto mollior videbatur infantis habitus, ut iſtis aliquo modo adſtringeretur lenius. Hodie, ubi balnea adhuc aliquo in uſu ſunt, aqua tepida, vel lacte uti ſolent: quæ licet rejicienda non ſint, certo tamen certius eſt, plus emo-

ut originis fidem probarent. De quibus LVCANVS L. VIII. ℣. 900. ſqq. ita canit:

- - in terram parvus cum decidit infans
Ne qua ſit externæ veneris miſtura timentes,
Lethifica dubios explorant aſpide partus.

x) AEN. L. VIIII. ℣. *603*. ſq.

y) *L'orthopedie, ou l'art de prévenir dans les enfans les difformités du Corps*, à Bruxelles 1743. preface, page 16.

emolumenti ex balneis in infantes redundare, si per plures à partu hebdomadas, tertio quoque quartove die iis immittantur balneis, quæ ex aqua fontana, cum herba melissæ, floribus Chamæmeli & Sambuci decocta conficiuntur, nec adeo calida sunt, quin gutta oculo ferri possit. In balneo constituti per horæ circiter quadrantem leviter in toto corpore perfricentur, absterſi, componantur in lectulum. Quod si infantes debiliores, præmature cumprimis in lucem editi, magis refocillandi sunt, atque corroborandi, excellentem usum præstat balneum ex anatica vini rubri, *Pontac* dicti, & aquæ fluviatilis parte compositum: quo quidem remedio medicus quidam, isque longè celeberrimus, infantem ita debilem, ut de vita ipsius desperârent plerique omnes, egregie planè refecit, rectoque vitæ robori sensim, paulatimque felicissimo restituit successu. Iisdem mollioribus conducere quoque potest membrisque lacertosam vim conciliare balneum simplicissimum, ex cerevisiâ primaria, nondum lupulata, & egelida confectum, singulis hebdomadis semel bisve in usum vocandum. Infantes a partu difficiliori contusos, pressos, indeque difformes ita tractari jubet laudatus ANDRY. z) " Si les enfans ,, nouvellement nés ont quelques meurtrissures sur le corps, ,, pour avoir eté trop foulés, & pressés, en venant au ,, monde, on mele dans de l'eau tiede, des roses fraiches, ,, de la camomille recement cueillie, & de la mousse d'arbre. ,, Il faut netoyer les oreilles de l'enfant, ses yeux, sa bou- ,, che,

z) l. c.

„che, & donner à chacun de ſes membres en les maniant „doucement la forme, & la rectitude, qu'ils doivent avoir, „pour compoſer un tout parfait, comme fit autre fois Pro-„methée, qui de ſon habile main forma l'homme à l'image „de la divinité. Quand le bain aura attendri la peau de „l'enfant, pour la durcir, on la frotte doucement avec du „ſel blanc, bien pilè.

§. XI.
Morbi infantum balneis removendi in genere.

Dicendum nunc eſt de morbis infantum, in quorum & præſervatione, & curatione inſignem ſuam virtutem atque efficaciam exſerunt balnea. Conſiſtunt hi, generatim ſi ſpectentur, ex iis, quæ hactenus paſſim diſputavimus. 1° in obſtructis cutis viis, 2° in exanthematibus chronicis cutim exaſperantibus. 3° in obſtructionibus, & nutritione læſa. 4° in debilitate. 5° in Spaſmis. De his ſingulis, ad ſpecialiores morbos adplicatis, copioſius nunc diſputabimus.

§. XII.
Sordibus cutis purgandis, & morbis cutaneis balnea.

Lotione, balneoque abſtergi ſordes, in Corpore collectas, ita tritum pervagatumque eſt, ut, ſi magno id ap-

paratu

paratu probare adlaboraremus, haud ſane immerito magnas agere videremur nugas. Maximè hâc munditie indigent infantes recens nati. Eorum enim cutis, quæ poſt excluſionem ex utero materno variis conſpurcata inquinamentis conſpicitur, novo nunc officio, inſenſibili puta perſpirationi, debet adcommodari. Glandulæ inſuper muciparæ, quas vocant, lento turgent ſucco, eodemque obſeſſi ſunt pori, qui omnis detergendus eſt, ſi inſignes, à neglectu hujus munditiei oriundas, vitare velimus noxas. Laventur igitur fœtus, & ſi ſimplex tepida minus ſufficiat, vocentur in uſum factitii globi ſaponacei, ad abſtergendas velaminum ſordes aptiſſimi, vel & ipſa ſtatim adhibeantur balnea. Plurimi morbi cutanei, ſi non ſemper, ſæpiſſimè tamen, ab immunditie proficiſcuntur, &, licet facile largiamur, mala iſta, præſertim, ſi longius jam fuerint progreſſa, ſola balneorum ope ſanari non poſſe: iidem tamen ſine audacia audemus contendere, balnea, rite interim adhibitis remediis internis, ad debellandos iſtius generis morbos haud mediocrem, ſed inſignem plane conferre ſymbolam. Sic in ſcabie, nominatim ſicca, munditiem adcurate obſervandam, balnea aquæ fluviatilis & decocti furfurum cum herbis amaris, &, ſi malum per longas invaluerit moras, ea quæ ex Martis parantur ſcoriis ſumme commendat Exc. & Cel. LVDWIG, a) *Præceptor noſter, omni obſervantiæ cultu ætatem ſuſpiciendus.* Scabiei quum heic injiciamus mentionem, non poſſumus, quin de cauſſa illius, vel

a) *Inſtit. Therap. Special.* §. 520 -- 524.

vel tribus agamus. Eſſe eam ſerum acrius, ſcorbuticum, ſpiſſius interdum, in Cutis habitu ſtagnans, vel in humoribus corporis evolutum, vel & contagio ſuſceptum, recentiorum, eaque maxima probabilitate gaudens, eſt ſententia. *b*) Verminoſæ ſtatores, & fautores medicinæ, verminoſum accuſant ſeminium, ſcabiemque animatum eſſe morbum contendunt; inter quos præcipue *Richardus* MEAD, celebris apud Anglos medicus, minima inſectula ſubter cutem repentia, ſtatuit, nec vulgari veritatis ſpecie hanc ſuam hypotheſin ornat, & inde etiam contagii, ovulorum commercio facti, rationem explicat: ideoque, rejectis hoc in morbo omnibus remediis internis, nonniſi externis utendum, & inter alia quoque tepido balneo lavandos eſſe ægrotos ſuadet *c*) Comedones, germanice **Miteſſer**, crinones dicti, qui radices pilorum, in cute aliquando proditurorum, atque glandulas ſebaceas, inprimis juxta umbilicum, brachia, & crura obſident, à veteribus itidem pro veris infantum vermibus cutaneis, à ſeminio verminoſo inductis, & in cutem ex aëre propagatis habiti ſunt, *d*) quum

b) Vid. Præceptor optimus l. c.

c) Integrum ejus hac de re Commentarium vid. *in the philoſophical Transactions.* numb. 283.

d) Omnem circa vermium doctrinam rem expoſuit G. H. VVELSCHIVS in Exercitationibus *de vena medinenſi*, *ſ. de Dracunculo veterum*, *& de vermibus capillaribus infantum*, Aug. Vind. 1674. Naſci tamen vermes ſub cute beſtiarum hiſtoria Inſectorum docet. Sunt muſcæ, vivam adpetentes carnem, quæ ſua ovula in vulneribus aculeo inflictis, deponunt, ex quibus naſcuntur vermes, in ſimiles muſcas metamorphoſeos lege

quum tamen re vera aliud ſint nihil, quam mucus glandularum ſebacearum, obſtructis poris, lenteſcens, qui eam ob cauſſam maxime fefellit minus curioſos rerum examinatores, quod extrema ejus pars, ex poro emicans, aëris acceſſu nigreſcit, reliqua autem, vaſculo incluſa cutaneo, vermis quamdam præ ſe fert ſpeciem, quum capilli in morem tenuis ſit & longa. Nihil injuriæ heic fit obſtetricibus, ac nutricibus, quando earum, in abluendis ſordibus negligentia, & linteorum, quibus infantes involvuntur, impuritas, pro cauſa hujus mali adcuſatur; ſimul vero etiam infitiari non licet, infantis ipſius malos ſuccos in cenſum heic venire. Macie per hunc morbum tenella corpora conſumuntur, & quaſi contabeſcunt. In profligando autem eo omnis propemodum recuperandæ ſalutis ſpes in balneorum uſu frequentiori ſita eſſe conſpicitur. Infans itaque, morbo hoc correptus, tertio quoque vel quarto die immittatur in balneum, ex aquæ fluviatilis & lactis æquali portione, cum herba marrubii, ſerpilli, floribus chamæmeli, & ſapone veneto coctum: in eo per horæ quadrantem detentus lenius fricetur, abſtergatur, & poſtmodum farina ſecalina, quæ partem circiter quartam mellis deſpumati exceperit, paullo fortius perfricetur: hæc, cuti ita illinita,

lege convertendi. *Hippoboſcæ* ſunt duæ ſpecies, quarum altera in equorum & boum inteſtino recto ovula deponit ibique inſigni ſæpius numero ad inguina & perineum habitat, altera in pullis hirundinum, avibus rapacibus & in nidis invenitur. v. Cl. Cl. LINNAEI *Faun. Suec.* 1043. 1044.

illinita, cultro deinceps tonſorio ſubtilius, & manu ſuſpenſa deradantur; hoc enim pacto materia, quæ poros obſidet, & infarcit, ſimul extruditur, infantes ſtatim faciliori, ac benigniori perfruuntur ſomno, longeque melius nutriuntur. Reſtat adhuc ex cutaneis infantum morbis ille, quando tenuiſſima eorum cuticula ab humore cutem inungente, acri, corroſivo facto, ſummis intenſisque cum doloribus exeditur. Heic nihil profecto conduxerit magis, quam ſpecies balnei particularis, quando nempe nonniſi pars infantis, male adfecta, in balneum tepidum, ex lacte cum furfuribus, & floribus ſambuci coctum, demittatur, vel ſpongia, eodem madefacta, quam leniſſimè detergatur, & deinceps æquali parte roſarum aquæ, & vulnerariæ (eau d'arquebuſade) abluatur.

§. XIII.

Atrophiæ & rhachitidi balneum.

Progredimur jam ad alios infantum morbos, & heic quidem primo ſe nobis loco offerunt atrophia & rhachitis. Laborare his dicitur infans, quando ex vitio laxioris, flaccidioris & inertis fibræ motricis itemque ex lenta, frigidaque cacochymia, peſſime, & inæquali maxime ratione nutritur, extremitates habet tenues, caput verò vehementer expanſum, ventrem denique geſtat referto meſenterio, hepate & liene turgidum. Diri hujus morbi cauſſæ ſunt numeroſiſſimæ, quæ quum omnes proxime nunc ad nos haud

 ſpectent,

ſpectent, fuſius etiam ſæpe jam ſint repetitæ. *e*) Duobus ſaltim, vel tribus tangemus præcipuas. Infantes à parentibus imbecillis & enervatis geniti, malo crudo lacte nutriti, aëre humido nebuloſo circumfuſi, *f*) alimentis male coctis crudioribus aut durioribus, quam ut à debili digeſtionis organo ſubigantur, ſuſtentati, vermibus vexati, dentitionem patientes, & in quibus munditiei cura turpiter negligitur *g*) miſera ſunt morbi noſtri ſubjecta. Conducunt heic externe adhibita omnia, quæ roborant fibras, tonumque augent; aër ſiccus atque ſerenus; frictio, pannis aſperioribus, thure, maſtiche ſuffitis, inſtituta; balnea, roborantes quæ exceperunt & nervinas herbarum particulas *h*) & inprimis frigida, quorum in roborando corporis habitu ſingu-

e) Vid. IAC. PRIMEROSIVS *de morbis puerorum*, *Roterodam.* 1659. p. 121. qui hunc morbum, anglici nomine inter primos deſcripſit. PLATNER *Inſtit. Chirurg.* 1065-1074. SHAW *a new practice of Phyſic*, *London* 1730. P. III. S. I. p. 563. BVCHNER. *Diſſ. de Rachitide*, *Argent.* 1754. rel. rel.

f) Potiſſima hæc cauſſa eſſe videtur, quam ob rem hic morbus per Angliam, Argentorati, cet. tanta ſæviat violentia.

g) Hæc cauſſa proximè noſtrum thema tangit, clarorum virorum authoritate ſuffulta, ſic Cl. PLATNER. l. c. 1069. ait, pueris nil magis nocet, quam ſi negligitur mundities, & ſordes ventrisque proluvies, quibus cutis conſpurcari ſolet. Et SHAW l. c. p. 565. Whatever obſtructs inſenſible perſpiration, as all ſorts, of external moiſture ought to be carefully avoided.

h) Vid. FRID. HOFFMANNI *med. rat. Suppl.* p. 75. Simili gaudere effectu balnea aquæ dulcis, cum herbis majoranæ, lavendulæ, roris marini, cet. decoctæ propria me docuit experientia. Pluſculos enim vidi ægrotos, qui, immiſſi illis crebrius, & poſtea linimentis nervinis, cum frictionibus ſpinæ dorſi, & artuum, inuncti, mirum in modum ſublevati, immo tandem ceteris paribus ex voto fuerunt reſtituti.

ſingularem vim ſupra laudavimus: quæ etiam laudatus PLATNERVS *i*) nobiscum heic commendat, & quorum adhibendi modum, SHAW *k*) ſequentem indicat. „'Tis „now likewiſe, pretty generally thought of ſervice in the „rickets, before the distemper comes to be confirm'd, to „plunge the patient two or three times, every morning, „into a tub of cold water: continuing him for about two „or three ſeconds of time under water, at each plunge; „but the whole operation ought not to laſt aboue a minute „or two at moſt, unleſs the patient be ſtrong, and can well „endure it. After being taken out the laſt time, he is to „be well dried, and immediately committed to his bed, or „cradle, and there permitted to perſpire freely, or ſweat „for an hour, or more, as his ſtrength will allow.„ Sed hæc omnia dicta velim de morbo, qui nondum altiores radices egit, nec dum eum adſcendit gradum, ut veri adſint viſcerum ſcirrhi, oſſaque diſtorta, carie exeſa, & ſpina ventoſa corrupta conſpiciantur: his enim mederi velle, miſeroque ægrotanti ſalutis reſtitutionem polliceri, abſonum foret, atque ridiculum, plusque à natura poſtularetur, quam in hujusmodi caſibus concedere conſuevit mortalibus.

§. XIV.
Variolis balneum.

Inter morbos, quibus obnoxia eſt ætas infantilis, rabiem ſuam præcipue exercent variolæ, puellis infenſiſſimæ, matri-

i) l. c. §. 1072.   *k*) l. c. p. 566.

matribus deteſtatæ. Neceſſarias has fecit transvecta à parentibus in liberos humorum virulentia, quarum materies, in ſanguine occulta, *l*) nulla, niſi cutis via educi quum posſit, proſpiciendum quoque mature erit, ut hæc via ſervetur libera: id quod balneis, in ipſa epidemia variolari inſtituendis, perfici poteſt commode, & ſic quodammodo præcidi tumultuoſa & malignior variolarum eruptio, promoveri contra blandior, atque benigna. Sunt, qui pro conſequendo hoc ſcopo balnea adhibent univerſalia, aquæ ſimplicis, vel ex lacte parata; alii eadem, non niſi extremitatibus adplicant. Generatim prophylactica hæc cura ſuas meretur laudes. Balneis cutem laxari, poros ampliari, vel ita certe disponi, ut exitui mali humoris minus reſiſtant; diapnoën ſervari; ad cutis habitum humores deferri, fibramque molliorem reddi, ſupra docuimus. Quibus poſitis, neceſſaria conſecutione id efficitur, ut corpus balneorum ope aptiſſimè ad miasmatis evolutionem præparetur. *m*)

Cl.

l) Habemus conſentientem heic ADAMVM THOMSON, Medicum Anglum, in Philadelphia Practicum, qui in peculiari tractatu, de rite præparando ad variolas corpore, academiæ Londinenſi publice oblato, nunc in vernaculam noſtram tralato im **Hamb. Magazin**, B. XVI. St. II. S. 127. ita: Es iſt ſehr wahrſcheinlich, daß die Materie zu den Pocken allezeit in dem menſchlichen Blute vorhanden iſt: denn die Amerikaner, unter denen man von den Pocken niemals etwas gewußt hat, ehe die Europäer unter ſie gekommen waren, fangen ſie von einer angeſtekten Perſon ſo leicht, als andere, auf.

m) Cl. MVNIER in Qu. med. ſupra à nobis laudata, ejusque §. III. eruptionis impedimenta rigiditatem, denſitatem, ex ſpasmo ſuſceptas, vel

ex

Cl. MARTIN, medicus & chirurgus Lausanensis, de medicina simpliciori, ut præstantissima, ingeniose sollicitus, balneorum in variolis curam prophylacticam felicissimo eventu adhibuit. Modus adhibendi ita traditur. *n*) „Monsieur MARTIN bassine la peau du visage & de tout le „corps avec un linge mollet, trempé dans de l'eau tiede, „& cela de quatre heures en quatre heures, jusqu'a l'eruption des pustules. Il a vû les grands accidens se calmer „fort vite par ce moyen; les pustules paroitre de bonne „heure, & ne laisser aucune cicatrice remarquable.„ Non verò tantum præparandi, sed etiam curandi laudant aliqui balneorum in variolis usum. Sic Cl. MVNIER *o*) exhibenda ea suadet in confluentibus, ubi retenta materia purulenta respirationem anxiam variosque alios jam efficit cruciatus. Febrim secundariam, quæ sæpissime ægrum, quum variolæ ad suum pervenere statum, corripit, nullo melius remedio anteverti, aut saltim minui, quam balneo, IDEM ad-

ex naturali partium contextu oriundas adserit: & laudatus THOMSON l. c. ita pronuntiat: Man hat durchgängig durch die Erfahrung und Beobachtung gefunden, daß sich der Cörper in dem heilsamsten Zustande, die Pocken anzunehmen befindet, wenn die Gefässe geschmeidig und biegsam sind, und ein kaltes und temperirtes Blut enthalten; daher komt es, daß alte Leute, deren Gefässe steiff und unbiegsam sind, bey den Pocken so wohl als allen andern Entzündungs-Krankheiten, mehr als junge Personen in Gefahr stehen.

n) *Memoires de l'academie des sciences de Paris, l'année* 1737. *à Amsterdam* 1741. p. 67. §. IIII.

o) l. c. §. IIII.

adſerit, addens & hoc, ſi puſtulæ, quæ adparuerint, ſtatim recedant aut ſiſtantur, ex cute denſiori, aut poris obſtructis, cruſtis jam efformatis, mirum in modum emolliri, cutem laxari, poros ampliari, reſtaurarique viroſi humoris eruptionem; inprimis, ſi datur ſimul cardiacum adpropriatum. Haud poſtremum denique balneorum in variolis uſum hunc eſſe, perſuaſum habemus, quod, iis ad extremitates adplicatis, puſtulæ thoracem, & caput minus infeſtent, ſed ad ſolas tum extremitates derivari videantur. Primo enim, teſte SYDENHAMIO hoc tanti eſt momenti, ut eo præciſe minus periculoſæ cenſendæ ſint variolæ. Deinde quid exoptatius eſſe poteſt ſequiori ſexui, quam quod balnei benificio materia varioloſa, ad inferiora detruſa, illas purpureas genas, illa mollicella colla, illas lacteas papillas cet. immunes fere præſtat à maculis horridis, tantopere formidatis? Quæ enim ex illis vitam ſervare velit formæ jactura

Haud facile invenies multis e millibus unam.

§. XV.

Adfectibus ſpaſticis, convulſivis, & colicis infantum balnea.

Conſtat inter omnes, in corpore infantis eam eſſe partium ſolidarum indolem, atque naturam, ut non firmæ multo minus duræ, ſed laxius cohærentes potius ſint, molliores, debiliores, quam facillimè movendæ, atque irritandæ

tandæ. Conſtat itidem, quo teneriores ſint partium ſolidarum fibræ motrices, eo etiam citius illas à qualibet accedente cauſſa male haberi, laceſſi, convelli, & diſtendi. Omnia hæc in infantibus toto die licet obſervare; hincque cognoſcitur, quomodo fiat, ut ii crebrius vehementiusque vexentur à ſpasmis, vomitu, ſingultu, tuſſi ſpasmodica, ſicca, urina ſuppreſſa, immo, ut rariſſimè exanthemata febrilia extrudant, vel alios quoscunque experiantur morbos, quin miſere prius convellantur, ac diſtendantur. Quæ quum ita ſe habeant, certumque, ac exploratum ſit, omne ſpasmorum genus ad ſymptomata pertinere vehementiora & urgentia, apud infantes præcipue, in quibus, ſi in conſuetudinem ſemel venerit, malum facile periodicum fit & epilepſiam procreat; ſponte intelligitur, omni ſtudio, omnique diligentia eo eſſe adlaborandum, ut inſultus hi anticipentur, arceantur, vel certe, ſi ſperari hæc nequeant, quadamtenus mitigentur. Cauſſæ motuum ſpasmodicorum non ſemper ſunt eædem. Mirifica in eis deprehenditur & varietas, & diverſitas. Interdum in aëre inquinato, in victu impuro, nominatim lolii frumentacei, fatui, aut temulenti *p)* uſu; in primarum viarum inquinamentis, variisque acrimoniarum, ibi ſubſidentium generibus; in verminoſa, heic nidulante, colluvie ſitæ ſunt; inter-

p) Eſt lolium ſpica ariſtata LINN. *Spec. plant.* T. I. p. 83. Spec. 2. gramen loliaceum ſpica longiore. BAVH. pin. 9. & SCHEVCHZ. gram. 31. RAII *Hiſtor. plantar.* p. 1262. Sp. 1.

interdum a morbis cutaneis retropulſis proficiſcuntur, & à diverſis cum humorum maſſa circumductis acrimoniis: animi pathemata graviora, terror, ira, dolor, nec non ingeſta acriora, draſtica, commoventia, haud raro cauſſas mali exhibent. In tanta igitur illarum varietate, variæ itidem indicationes curatoriæ, cuilibet cauſſæ adpropriatæ erunt formandæ. At quid nunc balnea? Liberaliſſimè concedimus, horum beneficio morbi cauſas non niſi rariſſimè tolli; adeoque ipſum etiam morbum non profligari. Sufficit nobis levaſſe ſymptoma, quod ipſe ſpasmus eſt, adeoque exercuiſſe indicationem palliativam, ſeu urgentem; hoc eſt, eam, quæ avertit ſymptomata, genuinam medendi methodum nunc turbantia, immo non nunquam præſens vitæ periculum minitantia. Facile hæc omnia concedentur, ſi prius intellecta fuerit ſingularis balneorum in ſopiendis ſpasmis vis atque efficacia. *q*) Spasmus eſt violenta, & præternaturalis fibræ conſtrictio; vel, eſt tenſio præter naturæ regulam aucta; cui mechanicè opponitur atonia: Fibra igitur, à quacumque demum cauſſa ſit contracta, ſi laxatur, à ſpasmo libera fit, ac reſtituitur. Balneo hoc præſtari tepido, ex natura & generali ejus actione ſupra docuimus, nec, optima rerum magiſtra, experientia de rei veritate nos ſinit dubitare. Sic magnus ille medicus, FRID. HOFFMANNVS quam frequentiſſime balneorum aquæ dulcis, temperate calidorum uſum, omnibus eſſe præ-ferendum

q) Vid. exc. & cel. LVDWIG. *Inſtitut. Pathol.* §. 957. & 1105.

ferendum remediis adfirmat, in sopiendis convulsivis & spasmodicis vagis motibus; utpote quo strictæ partes relaxentur, æquabilis sanguinis circumfluxus, semper sub spasmo impeditus, promoveatur; perspiratio suppressa revocetur, & sub quiete, leniorique sudore, morbus, seu quod idem est, symptoma primarium terminetur. Singultus, à cohibita perspiratione subortus, restituta per balneum tepidum naturali hac evaporatione, curatur felicissimè. Partibus dolore excruciatis, fotus, & balnea aquæ calidæ vel lactis, quibus herbæ emollientes etiam addantur, adplicari jubet laudatissimus noster LVDWIGIVS. r) Sistendis doloribus colicis jam olim celebris SYDENHAMIVS animalis vivi, v. g. canis aperti, abdominique impositi, fotum suasit, ut fibrarum laxaretur strictura; methodum hanc paullo perfectiorem exhibuerunt ii, qui decocta calida, emollientia, dolenti abdominis parti adplicuerunt. Palmam verò hisce omnibus non dubiam reddit, sed præripit balneum tepidum, quod emollientes excepit herbas, reliquis eo maximè præferendum nomine, quod serie non interrupta circumdat corpus, idque in eodem semper caloris gradu detinet, & ad majorem uberioremque humorum emollientium resorptionem disponit; quæ forsan à continua aquæ contra poros pressione magis adhuc augetur. Quatuor adsertum nostrum adprime illustrantia, exempla exstant in *Observationibus Edinburghensibus* s) ubi in pertinacissimis

r) l. c. §. 1670.

s) Vol. III. p. 507 — 515.

mis doloribus colicis, haud neglectis interim remediis internis, balnea nostra secundissimo eventu adhibuit ROBERTUS PORTER. Verum residua adhuc est peculiaris ratio, quæ præter eas, quas adduximus, balneorum usum apud infantes, spasmis vexatos, nobis suadet, tum, quod omnium fere medicamentorum, quam maxime sint impatientes, tum, quod præcipuum illud anodynum, opium puta, non ferant, quippe cujus vim, quum in omnes nervos, tum præcipue in illos infantum teneriores, tantam esse cognoscimus, ut ingenia eorum inde hebescant, tristissimoque fato per omnem sæpe vitam stupefiant.

§. XVI.

Dentitioni difficili balneum.

Convenit hæc paragraphus, in qua, dentitioni difficili balneum conducere, demonstraturi sumus, quodam modo, cum ea, quæ antecessit proxime. Non inter ultima levissimaque infantum dentientium symptomata esse tensiones, & convulsiones, experientia edoctus nemo non novit. Quibus in universum balnea si conducunt, quis, eadem hoc etiam in casu proficua esse, infitiabitur? Tempus illud, quo infantum dentes erumpere incipiunt, plerumque quartum inter & septimum mensem deprehenditur: quo sane tempore totius systematis nervosi ea adhuc est conditio, ut facillime moveatur, atque à doloribus, qui sub osseorum

horum

horum cuneorum, per gingivas eruptione non poſſunt non adeſſe, irritetur, & convellatur. Superveniunt præterea haud raro, vaſorum ſanguineorum gingivæ, & maxillarum obſtructiones: hinc levior inflammatio, cum febri ſymptomatica, quæ ad interiora verſa, fere ſemper diarrhœis, vehementioribus non nunquam, & cruentis, terminatur. Huic non minus ſcopo reſpondent tepida balnea, quippe quibus molliuntur fibræ, ac laxantur, ſanguinis per univerſum corpus, adeoque etiam per os, motus fit æquabilior, vaſorum obſtructio reſeratur, inflammatio, inde oriunda, ceſſat, fortaſſis etiam ſanguinis impetus, ad ſuperiora vergens, aliquo modo verſus inferiora derivatur. Auxiliantur heic potiſſimum balnea emollientia, cum veterum heliotropio, noſtro verbaſco, parata. In hisce laventur pueri, ibique ſimul in lavacro gingivæ contrectentur, & molliantur, vel & adplicentur iisdem alia mollientia, quæ magis ex uſu videbuntur, v. g. lactis cremor, butyrum, mel, ficus per medium disſecta, vel alia linimenta, mollientibus, & anodynis remixta.

§. XVII.

Adfectibus veſicæ in tenera ætate balnea.

Properamus ad finem; quem antequam plane faciamus, quædam adhuc de morbis, veſicam infantum adfligentibus,

ſubjungemus, *balneorum*que in iis uſum ſtabiliemus. Naſcuntur ſæpe in veſicis infantum calculi, modo arenoſi & fragiles, modo duri, chirurgia ſanandi, quam veteres, CELSO teſte, potiſſimum in pueris exercuerunt. Proponantur his, ſi doloribus excruciantur, balnea, in quibus cocta ſunt malva, lapathum, althæa cet. quæ omnia leniunt, & molliunt. Methodus hæc in compeſcendis viarum urinæ doloribus, optima, & ſimul antiquiſſima eſt, quippe ab HIPPOCRATE *t*) jam indigitata, dicente: „quum dolor in renibus (idem de veſica valet) preſſerit, „multa calida lavato, & tepefactoria, qua parte maxime „dolet, adhibeto.„ Balnea hæc non modo leniunt dolores, ſed & ipſam interdum tollere poſſunt morbi cauſſam, laxando & ampliando excretorium urinæ canalem, urethram, præcipue in ſexu ſequiori, conciliando itaque liberiorem calculo egreſſuro viam: at frequenter utendum eſt hoc remedio; diutius commorandum ægrotis in balneo, & bis vel ter de die repetenda adplicatio. Ubi ſpasmorum cruciatus, & mingendi difficultas urgent veſicam, balneis itidem & ſemicupiis nullum præſentius eſt remedium, eximiam tamen utilitatem quoque præſtant vaporoſi inſeſſus, ſubſtrato herbarum mollientium cum lacte decocto, debito modo admiſſi, quippe qui valde molliunt, demulcent, ſpasmisque obviam eunt. Alius morbus, ſub provectiorem

rem

t) L. V. de adfect. intern.

rem pueritiam haud minus frequens, eorum eſt, qui lectulos in ſomno permingunt. Adfectum hunc muſculi laxatio & colli veſicæ, interdum non niſi prava conſuetudo inducit. Medentur autem balnea, quibus pueri ad medium usque dorſum immittuntur, deſiccantia. Conferunt hinc omnes thermæ martiales roborantes, quarum defectum tamen ſupplere inſigniter queunt balnea artificialia, ex adſtringentibus confecta.

DESCRIPTIO BVPRESTIS TABVLA AENEA ILLVSTRATA.

Occasionem, paginas hasce superioribus adnectendi, præbuit nobis elegantissima pariter ac doctissima Exc. D. D. IOSEPHI GOTTLIEB KOELREVTERI, *in* Academia Petropolitana Professoris nunc Botanici, Amici nostri singularis, *dissertatio inauguralis*, de insectis coleopteris, *anno* cIↄIↄCCLV. *publice heic loci defensa. Adserit hujus pag.* 19. *Vir eruditissimus, cui qualemcunque nostram insectorum cognitionem deberi, lubentes, grati, meritoque profitemur*, Buprestes *proprium genus non constituere, sed cerambycum generi esse inserendos, cujus adserti duplex videtur fuisse caussa tum, quod* Buprestis *species his in terris rariores simul, ac minimæ deprehendantur; tum, quod* Cl. *Author secutus sit, quem non poterat non sequi,* LINNAEVM, *virum in hoc studiorum genere summum*

quem non ventura silebunt
Sæcla, nec ignotum rapiet sub nube vetustas

cujus de Buprestí *definitio, justo quodammodo videtur esse latior, quippe quæ variis cerambycum speciebus simul adpropriari queat; quametsi* Buprestes *peculiare, & proprium genus omnino constituant: id, quod sequenti descriptione, quam* ænea *insuper* tabula *illustrandam curavimus, sumus monstraturi.*

Bu

Bupreſtis.

Corpus oblongum, pone acuminatum.

Caput globoſum, maxima ex parte intra thoracem latens.

Oris labium anterius planum, labium poſterius emarginatum, maxillæ laterales concavæ, antennulæ oris articulorum quatuor.

Antennæ capitis ſerratæ, thoracis latitudine breviores, proxime ad labium oris ſuperius oriundæ; articulis undecim.

Oculi oblongi transverſales.

Thorax ſcutiformis, marginatus; margine elevato, in medio nunc planiuſculus, nunc convexus.

Dorſum. Thorace paullo latius, convexum.

Scutellum figuræ, & magnitudinis indeterminatæ: quibusdam plane deficit.

Elytra thoraci contigua, marginata, margine etiam ſecundum ſuturam transverſalem producto, pone acuminata; plurimis apice truncata.

Abdomen Inciſuris ſex.

Pedes Sex curſorii.

Femora in proportione corporis.

Tibiæ ad extremitatem binis aculeis brevibus armatæ.

Plantæ articulis quatuor, annexo ungue.

Observ. Caput intra thoracem reconditum, cum antennis, thoracis latitudine brevioribus ſerratis, eſſentialem generis characterem conſtituit. Cum Elatere habitu multum convenit.

Species prima.

Fig. I.

Bupreſtis cupreo-viridis; elytrorum apice dentato.

Deſcriptio. Eſt e maximis, duos enim cum dimidio pollices longitudine excedit. *Caput* ex æneo nigricans maxima parte intra thoracem reconditum eſt. Frons coloris æneo viridis; anguſto principio oriunda, triangularis verſus labium deſcendit, ſulco medio ſatis profundo exarata: Labium anterius fronti, ſed cum mobilitate ſubnectitur, quadratum, luteum minimisque villis conſperſum, quod cum labio poſteriore leviter emarginato rictum conſtituit, a maxillis lateralibus triquetris, carinatis *Fig. II.* clauſum. Antennæ capitis rufeſcentes ex propria, & profunda foveola, oculos inter, & labium ſuperius fronti inſculpta, tereti tenuique principio oriuntur, ſenſim vero, articulis octo exterioribus compreſſis, & latitudine auctis, ſerratæ evadunt. Latera capitis, maximamque ejus partem oculi tenent cum nitore rufuſcentes; oblique

poſiti

positi sunt, ab anteriore & superiore capitis parte deorsum, & retrorsum tendentes, ciliis flavescentibus ea parte circumdati, qua frontem, antennas, maxillasque laterales spectant. *Thorax* scutiformis, modice convexus & marginatus est, margine posterius paulum ampliato, & in scuti angulos abeunte; foveola in medio excavatur, thoracem in duo tubercula dividente, ex æneo nigricantia, nitidissima, lævissimaque; spatium, quod tubercula inter & thoracis marginem superest, languide ex aureo viret, ob tenuissimam, qua pubescit, lanuginem. *Scutellum* parvum ex atro viride. *Elytra* thoraci contigua, ex viridi & cupreo vividissime fulgent; anterius thorace paullo latiora sunt, posterius vero decrescunt, & singulum apice suo duobus denticulis, quorum exterior major, terminatur; marginata sunt ex omni parte, margine, qui thoracis commissuram sequitur rugoso. Oriuntur ex ipso hoc margine quinque in singulo elytro striæ, elevatæ, & secundum longitudinem decurrentes, quarum prima a scutello proxime distans brevissima est, & oblique eundo, statim cum sutura longitudinali confunditur: secunda eodem, quo prior, loco oritur, parumque flexuosa ad apicem elytri satis distincta, progreditur: tertia, quæ supra tuberculum scapulare elytri originem ducit, pariter

riter flexuosa, ad apicem tendit, priusquam vero illum adtingat, cum quarta, infra dictum tuberculum oriunda, inosculatur; ramulus ex conjunctione ortus ad apicem denique pergit; quinta stria, omniumque distinctissima, quippe maxime elevata, marginem elytrorum legit, atque prope apicem bifida, terminatur. Spatia, striis his interposita, variis depressionibus, tuberculisque aspera, & rugosa adparent. *Abdomen* ex æneo nigricat, atque sex incisuris distinguitur, quarum intermediæ quatuor, minutis villis conspersæ ad locum conjunctionis ex sericeo albicant. *Femora* crassiuscula sordide cinereis pilis lanuginosa sunt, tibiæ vero læves, nitidæque ex aureo saturate virides. Tarsi ejusdem ac tibiæ coloris, plantis quatuor cordiformibus villosis ex fusco luteis; adnexo ungue bifurcato.

Species secunda.

Fig. III.

Buprestis, aureo-viridis, thoracis, elytrorumque striis punctatis, punctis excavatis, villosis, albis.

Descriptio. Longitudo corporis unum cum dimidio pollicem æquat. *Corpus* non ut in præcedenti complanatum est, sed quasi teres. *Caput* æneo-nigricans, globosum, multis punctis excavatum, minimisque villis subcinereis conspersum est; frons

ampla,

ampla, & convexa propendet, quæ ubi ad labium ſuperius deſcendit, ſatis profundo ſulco exaratur. Labium ſuperius, ut & inferius præter colorem in hac ſpecie ſaturate nigrum non multum a præcedente diſcrepant, maxillæ autem laterales rotundatæ, a parte interiore excavatæ, & cochlearis adinſtar conformatæ ſunt. *Antennæ* piceæ, principio teretes, in ſerratas, creſcente articulorum latitudine, abeunt: oriuntur proxime ad oculos ex foveola pariter ut in antecedenti fronti inſculpta, cujus margo ſuperior in parvum proceſſum extenuatus, primum antennarum articulum ex parte tegit, ipſique vaginæ vices præſtat. Oculi oblongi, flavi, in inferiore capitis parte latent, ſingulumque ſupercilio munitur, ſive macula incana, villoſa, proxime ſupra antennarum inſertionem ſita. *Thorax* ſcutiformis, valde convexus, margine elevato gracili cingitur, ex aureo eleganter viridis eſt, punctis ubique excavatus, variisque ſtriis piloſis exalbidis diſtinctus; maxima harum ſtriarum medium thoracis tenet, ſecundum longitudinem non interrupta decurrens; huic ad latera aliæ duæ divergentes flexuoſæ, & abruptæ poſitæ ſunt; ultima vix bene diſtinguenda, ſecundum marginem thoracis lateralem progreditur, interjacent hisce ſtriis varia puncta villoſa, nullo ordine diſpoſi-

ta,

ta, albicantia. *Scutellum* deficit. *Elytra* aureo-viridia, anterius rugoſa, poſterius glabra, acuminata, plurimisque punctis villoſis, in ſtrias diſpoſitis ornata ſunt; ſtriæ in ſingulo elytro numerantur quinque, non computata minima illa, quæ ad principium ſuturæ longitudinalis eſt, & tribus tantum punctis villoſis conſtat: prima igitur ſtriarum, a dicta ſutura proxime diſtans, duodecim villoſis punctis conſtat, & per omnem elytri longitudinem, usque ad apicem recta decurrit; ſecunda huic, ut & omnes reliquæ, parallela, pariter duodecim punctis diverſæ magnitudinis notatur; quinta autem ad marginem elytri decurrens, 14. punctis villoſis ſcabra deprehenditur. Interſtitia minimis punctis excavata ſunt, e quibus hinc & inde ſeta oritur, coloris ſericeo albicantis, nonniſi attento oculo diſtinguenda. *Abdomen* coloris ex æneo nigricantis valde convexum, ſex inciſuris diſtinguitur, ad latera, & in medio valde piloſis: innumeris punctis excavatæ ſunt, atque ſingula, proxime ad marginem elytri, flaveſcente puncto ornatur. *Femora*, Tibiæ & Tarſi coloris pariter ſunt æneo-nigricantis, intermixto parum virideſcentis. Plantæ vero ferrugineæ ſunt.

Nota. Deficient tabulæ æneæ quædam minutiora quidem heic adducta momenta, quorum in exprimendo tanta erat difficultas, ut omnem omnino artificum illuſerint induſtriam.

PRAENOBILISSIMO DOCTISSIMOQVE
DISSERTATIONIS
DE
BALNEIS INFANTVM
AVCTORI,
DOMINO
IOHANNI HOTZ,
TIGVRO - HELVETO,
S. P. D.
ILLIVS,
QVO NON EGVISSET,
PRAESES
D. GEORG. FRID. SIGWART.

Sacrificulus quidam, quod refert BALD. RONSSEVS Epist. II. ad PETREIVM TYARA, *homo, cui benigna erat ingenii vena, adeoque ad ipsas natus Musas, ni, quam his, Baccho litasset frequentius largiusque, inter pocula interrogatus, quo loco habe-*

haberentur litteræ, litterarumque cultores professoresque, hoc, velut de volubilis, non præcipitis, ingenii sui tripode dicto, respondebat disticho:

Si rogitas, quid sint Musæ, quæ fama magistris:
Sunt Musæ mulæ, nostraque fama fames.

Acutum sane, nec minus facetum, magisque omnino sobrium, quam quod inebriantes inter vini vortices debebat exspectari! Litteratorum *enim* eruditorumque *facta propius inspiciens, fateatur, necesse est,* aut *ipsas, quas colimus, Musas, ipsosque harum cultores asinini quid habere,* aut *utrisque aliunde quid adversari, & tum illis, tum horum navatæ operæ, justum pretium non statui,* aut *denique dictis modis omnibus Musarum cultum* vel *molestiorem esse,* vel *contraria speratæ fortuna premi,* vel *plane prorsusque supprimi. At, at quam facilia solutu sunt opprobriosa hæc* dilemmata! Musæ, non mulæ, Musæ, *inquam,* liberaliores, *vel solæ sibi suisque cultoribus pulcherrimum sunt præmium, quo, quod aliunde ipsis denegatur, compensant abunde.* Muli mulæque *non iterum a mulis suique similibus, sed a sui & in totum, & ex parte* dissimilibus *progignuntur. Ex* heterogeneis *feturis, asinina quippe & equina, mista sunt progenies. Ejus generis sane* heterogenea academica, *& quæ sunt alia, exhibent quoque* Musæ mulæ, **die gelehrte Maulesel.** Musæ *scilicet* spuriæ degeneresque, *verbo,* hybridæ. *Ab asinis equæ* mulos mulasque *concipiunt, utero gestant, pariunt. Hi proprie non sunt equinæ prosapiæ, sed* ab asinis asini asinæve. *Quidquid enim de* essentia *illorum est, id totum* asininum *est, teste experientia, maxime anatomica.* Musæ mulæ *pariter* de asinorum genere *sunt. Itane de eodem* earum *quoque* genitores? *Ita.* Demonstratu *hoc perquam facile est.* Musæ mulæ, *si* essentialia *illarum spectes, totæ sunt* asininæ. (per experientiam academicam.) *Sed effectus testatur de sua causa.* (per princip. ontolog.) *Generati testantur maxime de generantibus.*

tibus. (per experientiam, vel ipſis aſinariis mulionibusque obviam.) ERGO EIVSMODI MVSARVM GENITORES SVNT ASINI. *Q. E. D. Schol. En nobile lautumque* patrimonium, *quod hisce genuinis ſuis* parentibus *in acceptis referre debent* Muſæ mulæ. *Enimvero ſi usquam, heic certe,* cauſarum effectuumque ſimilitudines *ſua ſe* manifeſtant *claritate, ſeu, quod noviter ajunt, clariſſima* ſui manifeſtatione *ſunt conſpicuæ. De hac quidem* natorum cum parentibus ſimilitudine *operoſas & controverſiis plenas, ſed his ipſis intricatiores redditas, disquiſitiones videas tam in* medicina forenſi, *quam in* juris prudentia medica, diſciplinis *omnino plane* diſcrepantibus, *curatiusque proinde, quam quidem adhuc factum eſt, ab ſe invicem* diſcernendis. *At quid multa? Uno velut ictu hic ſecatur nodus.* Albæ *æque ac* nigræ *&* albos *&* nigros *pariunt;* albæ *quippe non* albos, *ſed* nigros, *ſi cum* nigris, nigræ *contra* albos, *neutiquam* nigros, *ſi cum* albis *concubuerint* maribus. *Qui ad hæc non dum deſierit ambiguus hærere, illum certe dubitare amplius non ſinet* mulorum, *de quibus heic agitur,* exemplum. *Ad eorum enim* patres *ablegandi mihi eſſe videntur nimis moroſi hac in re ſceptici. Verum, miſſis jam* mulorum patribus, *in orcheſtram producendæ ſunt illorum* matres. *Equæ hæ ſunt, generoſioris generis animantia. Emerguntne igitur inde* nobilioris notæ aſini aſinæve? *Ita ſtatuitur vulgo. At at parum eſt, quod hinc lucrantur, & multo plus, quod perdunt de* aſinina *ſua* nobilitate. Pulchritudinis *aliquid, nec nihil* roboris *accedere ipſis videtur. Sed neutrum in receſſu multum habet, & utrumque parum refert, aut, ſi mavis, nihil. Utrumque certe* præter naturam *eſt, eaque propter* monſtri *aliquid alit. Tantum abeſt, ut* generis nobilitas *ſola propagetur generatione, aut, quod minus tamen obtinet, a ſequiori deduci poſſit ſexu, ut* ne mulinum quidem genus pater aſinus, nec aſininum hybridum generoſa nobilitet equa. *Verum remotiora hæc ſunt. Propius rem tangunt* Muſæ mulæ.

Habent hæ aliquam pulchritudinis *&* *exſtantioris* nobilitatis ſpeciem, *ſed* falſam *illam &* fallacem. *Secundum hanc quippe, quam reapſe ſunt, quam, inquam,* Muſæ aſinæ, *videntur* nobiliores, *quum tamen ne ad harum quidem* aſininam dignitatem *adſpirent.* Muſæ aſinæ *ſui ſaltem ſunt nominis,* Muſæ mulæ *non item.* Illis *ſua naturalis eſt indoles.* His *contra naſcendis natisque tota adverſatur natura. Utrisque quidem ſcenæ genitalis adſpectus eſt idem. Utrinque enim porta, quæ patet,* feminea *eſt. Hinc utræque* effeminatæ, *ſed hæ eo magis tales, quo plus de ſuis participant* matricibus *&* matribus totis. *Præterea hæ illegitima magis via intrant adſpectabile hoc* theatrum aſininum. *Hoc igitur vel ſolo jam nomine* mulinis Muſis aſininas *eſſe præferendas, quis non videt? Verum, præter hanc, aliam, majorem illa, video earum* EXCELLENTIAM. Muſæ aſinæ non penitus infecundæ *cenſendæ ſunt. Non alia quidem, quam* aſinina, *illarum eſt conditio, at* fecunditatis *tamen laude haud defraudanda. Addo & hoc.* Jumentis, *quæ* oneribus, *in* nobiliorum Muſarum *foro ferendis, paria ſint, opus non numquam eſſe, neminem latet.* Aſinis *autem,* natura ad id natis, *quam vel ipſis* mulis MARIANIS perpetuariis, *utpote* ferocioribus *plerumque, tutius feliciusque nos uti, quis dubitet? Clarior* ænigmatis ratio *hæc eſt.* Mulos mulasque ſteriles *eſſe, ſatis jam habemus cognitum. Hinc fit, ut* IVVENALI mulæ fetæ *pro eo ſumantur, quod ſine ſale* effetum *vocatur &* ſterile. *Eodem loco habentur, qui, ut æque facete* SVETONIVS *loquitur,* cum mulis pariunt. Muſæ degenerantes *nonne parili joco excipiendæ ſunt? Næ!* Muſæ mulæ, *quæ neque ſibi, neque rei publicæ felicis uteri! Phi!* Muſæ infecundæ, *non amplius jocoſe, ſed ſerio, ſed nude dicendæ! Phi!* Mulæ fetæ, *academicæ, aliæ!*

miſerandæ ſortis aſellæ! OVID.

Perpulchre equidem novi, Muſas mulas mutuum ſcabere, *quem-*

quemadmodum, quod ERASMVS *ait,* mulos ſcabunt muli. *Verum nihil hoc obſtat.*

Laudantur ab his, culpantur ab illis. HORAT.

Utri agant rectius, id jamjam dicta liquido declarant. Subit igitur mirari, qui fiat, ut nihilo tamen ſecius non dum infrequentiores ſint factæ Muſæ mulæ, *ſed grex earum hodienum intra extraque muros academicos novis ſubinde locupletetur acceſſionibus. Nam ubique fere, eheu!*

Parturiunt multi. Quid naſcitur? hybrida feta.

At mirari deſino. Id ita fert aſinorum ferociorum *mens adultera, &, quibus* adulterini *horum* fetus *ab orbis litterarii plebe excipiuntur, plauſus imprudentiſſimi. Malum! malum, quod videre & carpere, quam removere, omnino eſt facilius. Etenim*

Mulio olet mulam, mula refert aſinum.

Ex auriculis ergo facile cognoſcuntur Muſæ mulæ *earumque* genitores. *Nam ex iis*

Auriculas aſini quis non habet? PERS.

Auritus *autem hic* grex *ſuos ſponte prodit* duces, muliones iſtos, *vel* NEPOTISMI, *vel alio nomine conductos, & utrinque ſæpius valde conſpicuos. Itaque & heic ſocius*

Noſcitur ex ſocio, qui non cognoſcitur ex ſe.

Socius v. c.

Declamatoris mulino corde Vagelli. IVV.

& conſimilium, inter quos eminet is quoque, qui

Feſtinat calidus mulis gerulisque redemtor. HORAT.

At regeris: Tamen

Nec nigri rota caſſa mulionis. MART.

Bene! mulina tamen hæc ſunt opera. Sed interpellas: ſpectatu tamen pulchra, nam quoque

mundæ nitet ungula mulæ. IVV.

Nitet. Quid tum? Addis:

Dimidios CRISPI mulio ridet equos. MART.

CRISPI *largior. Ha! ha!*

riſum teneatis amici? HOR.

Ecquid vero tandem conſilii *in* mulina *hac, quæ nunc agitur,* cauſa? *Sentisne*, intoleranda *hæc* pecora, Muſas mulas, *una cum* mulionibus *ſuis uno impetu indomitoque fervore exterminanda eſſe? Clementius, quæſo!* Muſæ mulæ innocentiores *videntur. Generatos generantium luere pœnam, nefas.* Illæ *ſane commiſeratione, quam indignatione tanta, potius ſunt dignæ. Nec* hi, *earum* duces, *adeo inclementer & importune ſunt excipiendi.* His *enim* illæ, *quousque exſiſtunt, indigent. Domitis illarum genitoribus, cohibitaque adultera* aſinorum *horum protervia*, equæ *mulas generare non coguntur amplius. Nulla ſuccedente ſtirpe, brevi exſpirat vel florentiſſima familia. Cum* mulis muliones *vel una denaſcuntur, vel, illis denatis, his non amplius eſt opus. Clementer itaque* toleremus Muſas mulas, *harumque duces*, muliones. *Arceamus potius quovis modo* ſtupratores aſinos, auritos *illarum* genitores. *Verum hos amovere*,

Hoc opus, hic labor eſt. VIRG.

Hos enim

expellas furca, tamen usque recurrent. HOR.

Adeo

Adeo difficile heic eſt, principiis obſtare, & ipſos jam mularum iſtarum *præcavere* conceptus. *Proſtant* fecunditatis exempla, *vel a leviſſima ſeminis adſperſione oriundæ, ut adeo ſpes fere deſit, vel ipſius* infibulationis *ope hanc* mularum *progeniem coërceri poſſe umquam. Quo referas jure meritoque, quod* PETRVS BORELLVS Hiſt. & Obſerv. medico-phyſ. Cent. IIII. Obſ. XXVI. *recenſet, exemplum impraegnatæ equæ, annulo in vulva adeo munitæ. Verum hæc omnia nil ad eos, qui, quas depexas dedimus, ſine rubore adſpicientes Muſas, accinunt:*

hæ non ſunt de grege noſtro.

Quoquo denique modo hæc omnia ſe ſe habeant, ad hasce Muſas mulas *maxime id ſpectat, quod eſt in fine ſupra a nobis adlegati diſtichi.* Fama fames *omnino dicenda eſt, ſi tenuiſſimam velis nominis auram, quam vulgus ſpirat, quam usque avide captat* ſtirps aſinina.

Hæc, PRAESTANTISSIME NOBILIORVM MVSARVM CVLTOR, TVI *meique animi laxandi cauſa ſcripſi.* Muſas *noſtras* liberaliores *ab* illiberalioribus *ſui ludibrio non numquam recreari, haud alienum eſſe cenſemus. Sunt vero, quæ dedi, aliqua tantum particula* ſatiræ *illius, quam poſt* GEDEONEM HARVEVM Medicis aſininis *præcipue dicavi, fuſiusque alia proſecuturus ſum opportunitate. Noſti ipſemet, & præclare quidem noſti, quas velim* Muſas, *ſale* PLAVTINO *heic perfrictas. Hiſce oppono* TVAS, *ut harum adſpectu illæ erubeſcant. Quanto* TVAE TIBI *ſunt decori, tanto ſimul iſtis ſunt dedecori. Pluribus id dicere nil attinet. Me enim vel tacente, ipſæmet* TVAE, *quas* LIPSIAE, *quas nos inter aliosque* EXTEROS *coluiſti,* Muſæ, *non adulterinæ, numquam pigræ, ſemper vegetæ, ubique liberales, de ſedula, ipſis navata, opera teſtimonium perhibent locupletiſſimum. Docuerunt id in utroque,* priori *æque ac* rigoroſiori,

fiori, *sui inter nos* examine. *Condocebunt id propediem publice in cathedra nostra inaugurali*, TIBI *sibique in ea tuendis adfatim suffecturæ, hocque modo una comprobaturæ*, TE *illarum adquiescere, & meo ibi carere potuisse præsidio, nisi, quo minus sine præside compareres, sola obstitisset modestia. Idem illud denique luculenter comprobabunt proxime laribus* TVIS *patriis. Ad hos itaque, illis comitibus, redux, pedissequam habebis* famam, *non* famem, laudem, *immo* gloriam, *mox ibi futurus patriæ civis, bonis omnibus exspectatissimus, valetudinis civium custos vigilantissimus, dexterrimus, Parentum Filius exoptatissimus, pignus dulcissimum. Hanc, cujus iam retro dux eras, viam felicissima porro praxi commonstra Fratri* TVO, *quem nobis relinquis, quemque* TVA *legisse vestigia, pænitebit numquam. Ecce! quem sub auspicia studiorum* TVORVM *jam egi vatem, eum nunc quoque ago*, TVA *fretus in rebus agendis dexteritate morumque probitate, nec, præsagam hanc spem fallacem fore, augurans, eo, quo me* TIBI *semper addictum devinctumque habuisti, animo vale* TIBI *dico*, TE*que omni felicitatis ac prosperitatis genere cumulatissimum esse jubeo.*

Dabam e Museo
d. 25. *Jan.*
1758.

Fig. I.

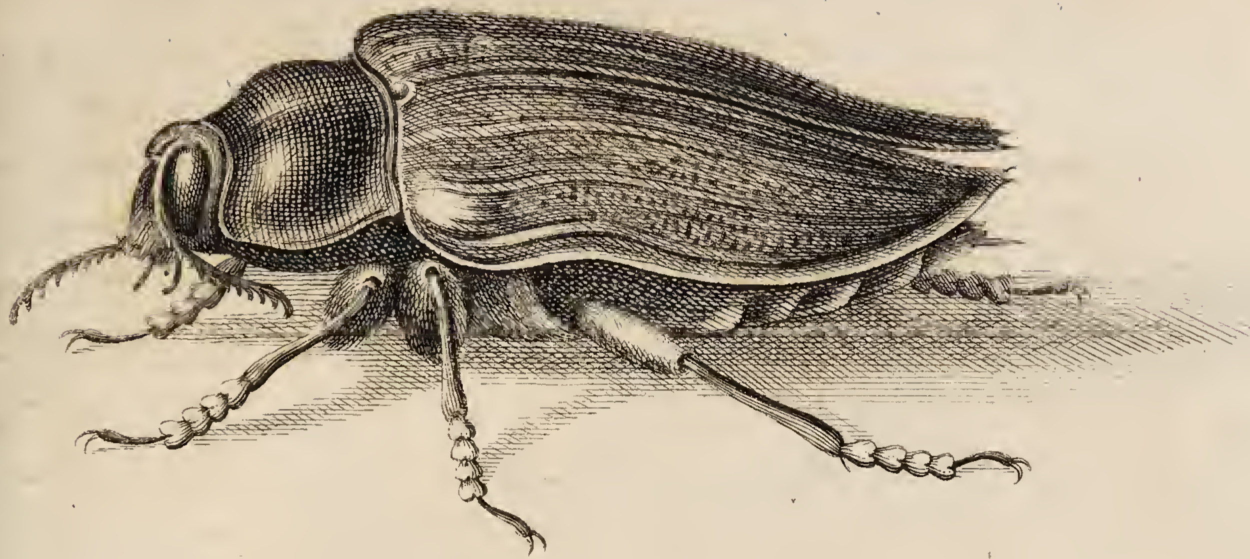

Fig. II.

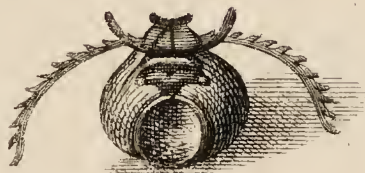
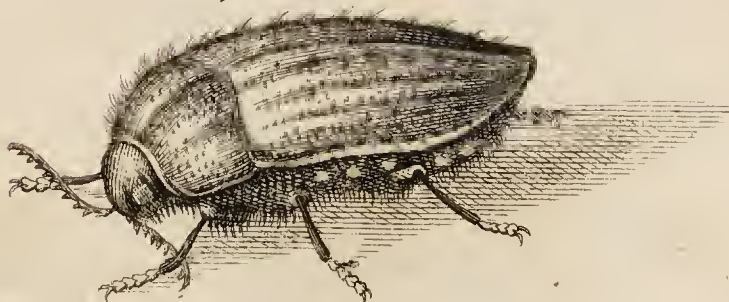

Fig. III.

.. Tubingæ. Stör sc.